

Den store søslange

Der var en lille havfisk af god familie, navnet husker jeg ikke, det må de lærde sige dig. Den lille fisk havde attenhundrede søskende, alle lige gamle; de kendte ikke deres fader eller moder, de måtte straks skøtte sig selv og svømme om, men det var en stor fornøjelse; vand havde de nok at drikke, hele verdenshavet, føden tænkte de ikke på, den kom nok; hver ville følge sin lyst, hver ville få sin egen historie, ja det tænkte heller ingen af dem på.

Solen skinnede ned i vandet, det lyste om dem, det var så klart, det var en verden med de forunderligste skabninger, og nogle så gruelig store, med voldsomme gab, de kunne sluge de attenhundrede søskende, men det tænkte de heller ikke på, for ingen af dem var endnu blevet slugt.

De små svømmede sammen, tæt op til hverandre, som sildene og makrellerne svømmer; men som de allerbedst svømmede i vandet og tænkte på ingenting, sank, med forfærdelig lyd, ovenfra, midt ned imellem dem, en lang, tung ting, der slet ikke ville holde op; længere og længere strakte den sig, og hver af småfiskene, som den ramte, blev kvast eller fik et knæk, som de ikke kunne forvinde. Alle småfisk, de store med, lige oppe fra havets flade og ned til dets bund, fór i forfærdelse til side; den tunge, voldsomme ting sænkede sig dybere og dybere, den blev længere og længere, milelang, gennem hele havet.

Fisk og snegle, alt hvad svømmer, alt hvad kryber, eller drives af strømninger, fornemmede denne forfærdelige ting, denne umådelige, ubekendte havål, der lige med ét var kommet ned ovenfra.

Hvad var det dog for en ting? Ja det ved vi! det var det store, milelange telegraftov, menneskene sænkede mellem Europa og Amerika.

Der blev en forskrækkelse, der blev et røre mellem havets retmæssige beboere, hvor tovet sænkedes. Flyvefisken satte til vejrs over havfladen, så højt den kunne, ja knurhanen tog fart et helt bøsseskud over vandet, for det kan den; andre fisk søgte mod havbunden, de fór med sådan hastighed, at de kom længe før telegraftovet endnu var set dernede; de skræmte både kabliau og flynder, som gik fredeligt i havets dyb og åd deres medskabninger.

Et par søpølser blev så forskrækket, at de spydede deres mave ud, men levede endda, for det kan de. Mange

hummere og taskekrabber gik ud af deres gode harnisk og måtte lade benene blive tilbage.

Under al den skræk og forvirring kom de attenhundrede søskende fra hverandre, og mødtes ikke mere, eller kendte ikke hverandre, kun en halv snes blev på samme plet, og da de i et par timer havde holdt sig stille, forvandt de den første skræk og begyndte at blive nysgerrige.

De så sig om, de så op og de så ned, og der i dybden troede de at øjne den forfærdelige ting, som havde skræmt dem, skræmt store og små. Tingen lå hen over havbunden, så langt de kunne øjne; meget tynd var den, men de vidste jo ikke, hvor tyk den kunne gøre sig, eller hvor stærk den var. Den lå ganske stille, men, tænkte de, det kunne være lumskhed.

"Lad den ligge, hvor den ligger! Den kommer ikke os ved!" sagde den forsigtigste af småfiskene, men den allermindste af dem ville ikke opgive at komme til kundskab om hvad den ting kunne være; ovenfra var den kommen ned, ovenfra måtte man bedst kunne hente besked, og så svømmede de op mod havfladen, det var blikstille vejr.

Der mødte de en delfin; det er sådan en springfyr, en havstryger, der kan slå kolbøtter hen ad havfladen; øjne har den at se med, og den måtte have set og vide besked; den spurgte de ad, men den havde kun tænkt på sig selv og sine kolbøtter, ikke set noget, vidste ikke at svare, og så tav den og så stolt ud.

Derpå henvendte de sig til sælhunden, der just dukkede ned; den var høfligere, uagtet den æder småfisk; men i dag var den mæt. Den vidste lidt mere end springfisken.

"Jeg har mangen nat ligget på en våd sten og set ind mod land, milevidt herfra; der er lumske skabninger, de kaldes i deres sprog mennesker, de efterstræber os, men oftest smutter vi dog fra dem, det har jeg forstået, og det har nu også den havål, I spørger om. Den har været i deres magt, været oppe på landjorden, vist i umindelige tider; derfra har de ført den på fartøj for at bringe den over havet til et andet fjertliggende land. Jeg så, hvilket besvær de havde, men magte den kunne de, den var jo blevet mat på landjorden. De lagde den i krans og kreds, jeg hørte, hvor den ringlede og ranglede, da de lagde den, men den slap dog fra dem, slap herud. De holdt på den af alle kræfter, mange

hænder holdt fast, den smuttede dog og nåede til bunds; der ligger den, tænker jeg, til videre!"

"Den er noget tynd!" sagde de små fisk.

"De har sultet den!" sagde sælhunden, "men den kommer sig snart, får sin gamle tykkelse og storhed. Jeg antager, at den er den store søslange, som menneskene er så bange for og taler så meget om; jeg havde før aldrig set den og aldrig troet på den; nu tror jeg, den er det!" og så dukkede sælhunden.

"Hvor han vidste meget! Hvor han talte meget!" sagde de små fisk. "Jeg har aldrig været så klog før! - Når det bare ikke er løgn!"

"Vi kan jo svømme ned og undersøge!" sagde den mindste; "på vejen hører vi de andres mening!"

"Jeg gør ikke et slag med mine finner, for at få noget at vide!" sagde de andre og drejede af.

"Men jeg gør det!" sagde den mindste og styrede af sted ned i det dybe vand; men den var langt fra stedet, hvor "den lange sænkede ting" lå. Den lille fisk så og søgte til alle sider ned mod dybet.

Aldrig før havde den fornemmet sin verden så stor. Sildene gik i store stimer, skinnende som en kæmpebåd af sølv, makrellerne fulgte også ad og så endnu prægtigere ud. Der kom fisk i alle skikkelser og med tegninger i alle farver; meduser, som halvgennemtsigtige blomster, der lod sig bære og føre af strømningerne. Store planter voksede fra havbunden, favnehøjt græs og palmeformede træer, hvert blad besat med skinnende skaldyr.

Endelig øjnede den lille havfisk en lang mørk stribe dernede og styrede mod den, men det var hverken fisk eller tov, det var rælingen af et stort sunket fartøj, hvis øverste og nederste dæk var brudt itu ved havets tryk. Den lille fisk svømmede ind i rummet, hvor de mange mennesker, der var omkommet da skibet sank, nu var skyllet bort, på to nær: En ung kvinde lå der udstrakt med et lille barn i sine arme. Vandet lettede dem og ligesom vuggede dem, de syntes at sove. Den lille fisk blev ganske forskrækket, den var uvidende om, at de ikke kunne vågne mere. Vandplanter hang som løvværk ned over rælingen, hen over de to smukke lig af moder og barn. Der var så stille, der var så ensomt. Den lille fisk skyndte sig bort så hurtigt den kunne, ud hvor vandet var klarere belyst og hvor der var fisk at se. Den var ikke kommet langt, da mødte den en ung hval, så forfærdelig stor.

"Slug mig ikke!" sagde den lille fisk. "Jeg er ikke engang en mundsmag, så lille er jeg, og mig er det en stor behagelighed at leve!"

"Hvad vil du så dybt hernede, hvor din art ikke kommer?" spurgte hvalen. Og så fortalte den lille fisk om den lange forunderlige ål, eller hvad den ting nu var, der ovenfra havde sænket sig ned og forskrækket selv de allermodigste havskabninger.

"Ho, ho!" sagde hvalen og trak så voldsomt vand til sig, at den måtte sætte en mægtig vandstråle når den kom op og trak vejret. "Ho, ho!" sagde den, "så det var den ting, som krillede mig på ryggen, idet jeg vendte mig! Jeg troede, at det var en skibsmast, jeg kunne bruge til kløpind! Men på dette sted her var det ikke. Nej, langt længere ude ligger den ting. Jeg vil dog undersøge den, jeg har ikke andet at bestille!"

Og så svømmede den fremad og den lille fisk bagefter, ikke for nær, thi der kom ligesom en rivende strøm, hvor den store hval skød fart gennem vandet. De mødte en haj og en gammel savfisk; de to havde også hørt om den sælsomme havål, så lang og så tynd; set den havde de ikke, men det ville de.

Nu kom der en havkat.

"Jeg tager med!" sagde han, den ville samme vej.

"Er den store søslange ikke tykkere end et ankertov, så skal jeg bide den over i ét bid!" og den åbnede sit gab og viste sine seks rækker tænder. "Jeg kan bide mærke i et skibsanke, sagtens kan jeg bide den stilk over!"

"Der er den!" sagde den store hval, "jeg ser den!" Han troede, han så bedre end de andre. "Se hvor den løfter sig, se hvor den svajer, bugter og krummer sig!"

Det var dog ikke den, men en umådelig stor havål, flere alen lang, som nærmede sig.

"Den der har jeg set før!" sagde savfisken, "den har aldrig gjort stort rabalder i havet, eller skræmt nogen storfisk!"

Og så talte de til den om den nye ål og spurgte, om den ville med på opdagelse.

"Er den ål længere end jeg!" sagde havålen, "så skal den ske en ulykke!"

"Det skal den!" sagde de andre. "Vi er nok til ikke at tåle den!" og så skyndte de sig fremad.

Men da kom der noget lige i vejen, et underligt uhyre, større end dem alle sammen.

Det så ud som en svømmende ø, der ikke kunne holde sig oppe.

Det var en ældgammel hval. Dens hoved var overgroet med havplanter, dens ryg besat med krybdyr og så umådelig mange østers og muslinger, at dens sorte skind var ganske hvidspættet.

"Kom med, gamle!" sagde de. "Her er kommet en ny fisk, som ikke skal tåles."

"Jeg vil hellere ligge, hvor jeg ligger!" sagde den gamle hval. "Lad mig i ro! Lad mig ligge! Åh ja, ja, ja! Jeg bærer på en svær sygdom! Min lindring har jeg ved at nå op i havfladen og få ryggen ovenfor! Så kommer de store, rare søfugle og piller mig, det gør så godt, når bare de ikke slår næbbet for dybt i, det går tit lige ind i mit spæk. Se engang dog! Hele benraden af en fugl sidder mig endnu i ryggen; fuglen slog klørerne for dybt og kunne ikke komme løs, da jeg gik til bunds. Nu har småfiskene pillet ham. Se hvorledes han ser ud og jeg ser ud! Jeg har sygdom!"

"Det er bare indbildning!" sagde hajen. "Jeg er aldrig syg. Ingen fisk er syg!"

"Undskyld!" sagde den gamle hval; "ålen har hudsygdom, karpene skal have kopper, og alle har vi indvoldsorme!"

"Vrøvl!" sagde hajen, han gad ikke høre mere, de andre ikke heller, de havde jo andet at tage vare.

Endelig kom de til stedet, hvor telegraftovet lå. Det var et langt leje på havbunden, fra Europa til Amerika, hen over sandbanker og havdynd, klippegrund og plantevildnis, hele skove af koraller, og så veksler strømmene dernede, vandhvirvler drejer sig, fisk myldrer frem, flere i flok end de talløse fugleskarer, som menneskene ser i trækfuglstiden. Der er et røre, en plasken, en summen, en susen: Den susen spøger der lidt af endnu i de store, tomme havkonkylier, når vi holder dem for vort øre.

Nu kom de til stedet.

"Der ligger dyret!" sagde de store fisk, og den lille sagde det også. De så tovet, hvis begyndelse og ende svandt i deres synskreds.

Svampe, polypper og gorgoner svajede fra grunden, sænkede og bøjede sig over det, så at det snart skjultes, snart var at se. Sjøpindsvin, snegle og orme rørte sig om det; kæmpemæssige edderkopper, der havde en hel besætning af krybdyr på sig, spankede hen ad tovet. Mørkeblå søpølser, eller hvad det kryb hedder, de æder med hele kroppen, lå ligesom og lugtede til det nye dyr, der havde lagt sig på havbunden. Flynder og kabliau vendte sig i vandet for at høre efter fra alle sider. Stjernefiskene, der altid borer sig ned i dyndet og kun har de to lange stilke med øjne udenfor, lå og gloede for at se hvad der kom ud af det røre.

Telegraftovet lå uden bevægelse. Men liv og tanke var der i det; mennesketanker gik igennem det.

"Den ting er lumsk!" sagde hvalen. "Den er i stand til at slå mig på maven, og den er nu min ømme side!"

"Lad os føle os for!" sagde polyppen. "Jeg har lange

arme, jeg har smidige fingre! jeg har rørt ved den, jeg vil nu tage lidt fastere."

Og den strakte sine smidige, længste arme ned til tovet og rundt om det.

"Den har ingen skæl!" sagde polyppen, "den har ingen skind! Jeg tror, den aldrig føder levende unger!"

Havålen lagde sig langs telegraftovet og strakte sig så langt den kunne.

"Den ting er længere end jeg!" sagde den. "Men det er ikke længden om at gøre, man må have hud, mave og smidighed."

Hvalen, den unge, stærke hval, nejede sig lige ned, dybere end den nogensinde havde været.

"Er du fisk eller plante?" spurgte den. "Eller er du kun ovenfræsværk, der ikke kan trives hernede hos os?"

Men telegraftovet svarede ikke; det har det ikke på den led. Der gik tanker igennem det, mennesketanker; de lød i ét sekund de mange hundrede mil fra land til land.

"Vil du svare eller vil du knækkes?" spurgte den glubende haj, og alle de andre store fisk spurgte om det samme: "Vil du svare eller vil du knækkes!"

Tovet rørte sig ikke, det havde sin aparte tanke, og en sådan kan den have, der er fyldt med tanker.

"Lad dem kun knække mig, så hales jeg op og kommer i stand igen, det er sket ved andre af mit slags, i mindre farvande!"

Det svarede derfor ikke, det havde andet at bestille, det telegraferede, lå i lovligt embede på havets bund.

Ovenover gik nu solen ned, som menneskene kalder det, den blev som den rødeste ild, og alle himlens skyer skinnede som ild, den ene prægtigere end den anden.

"Nu får vi den røde belysning!" sagde polypperne, "så ses den ting måske bedre, om så behøves."

"På den, på den!" råbte havkatten og viste alle sine tænder.

"På den, på den!" sagde sværdfisken og hvalen og havålen.

De styrtede frem, havkatten foran; men lige idet den ville bide om tovet, jog i bar heftighed savfisken sin sav lige ind i bagdelen på havkatten; det var en stor fejltagelse, og katten fik ikke kræfter til bid.

Der blev et mudder nede i det mudder: Storfisk og småfisk, søpølser og snegle løb mod hverandre, åd hverandre, masede, kvasede. Tovet lå stille og øvede sin gerning, og det skal man.

Den mørke nat rugede ovenover, men havets milliarder og milliarder levende smådyr lyste. Krebs, ikke så

store som et knappenålshoved, lyste. Det er ganske vidunderligt, men således er det nu.

Havets dyr så på telegraftovet.

"Hvad er dog den ting, og hvad er den ikke?"

Ja, det var spørgsmålet.

Da kom der en gammel havko. Menneskene kalder det slags: Havfrue eller havmand. En hun var hun, havde hale og to korte arme at pjaske med, hængende bryst, og tang og snyltedyrt i hovedet, og det var hun stolt af.

"Vil I have kundskab og kendskab?" sagde hun, "så er jeg nok den eneste, der kan give den; men jeg forlanger derfor farefri græsgang på havbunden for mig og mine. Jeg er fisk som I, og jeg er også krybdyr ved øvelse. Jeg er den klogeste i havet; jeg ved om alt, hvad der rører sig hernede, og om alt, hvad der er ovenfor. Den ting der, I grubliserer over, er ovenfra, og hvad deroppefra dumper ned, er dødt eller bliver dødt og magtesløst; lad den ligge for hvad den er. Den er kun menneskepåfund!"

"Jeg tror nu der er noget mere ved den!" sagde den lille havfisk.

"Hold mund, makrel!" sagde den store havko.

"Hundestejle!" sagde de andre, og det var endnu mere fornærmeligt sagt.

Og havkoen forklarede dem, at det hele alarmdyr, som forresten jo ikke sagde et muk, var kun påfund fra det tørre land. Og den holdt et lille foredrag over menneskenes træskhed.

"De vil have fat på os," sagde den, "det er det eneste, de lever for; de spænder garn ud, kommer med madding på krog for at lokke os. Denne der er et slags stor snøre, som de tror vi skal bide på, de er så dumme! Det er vi ikke! Rør kun ikke det makværk, det trevler op, bliver til smuld og dynd, det hele. Hvad ovenfra kommer, har knæk, bræk, dur ikke!"

"Dur ikke!" sagde alle havskabningerne og holdt sig til havkoens mening for at have en mening.

Den lille havfisk beholdt sin egen tanke. "Den umådelig lange, tynde slange er måske den vidunderligste fisk i havet. Jeg har en fornemmelse deraf."

"Den vidunderligste!" siger vi mennesker med, og siger det med kendskab og forvisning.

Den store søslange er det, omtalt længst forud i sange og sagn.

Den er født og båret, sprungen ud fra menneskets snilde og lagt på havets bund, strækkende sig fra Østens lande til Vestens lande, bærende budskab hurtig som lysets stråle fra Solen til vor Jord. Den

vokser, vokser i magt og udstrækning, vokser år for år, gennem alle have, Jorden rundt, under de stormende vande og de glasklare vande, hvor skipperen ser ned, som sejlede han gennem den gennemsigtige luft, ser myldrende fisk, et helt farvefyrværkeri.

Dybest nede strækker sig slangen, en velsignelsens Midgårdsorm, der bider i sin hale, idet den omslutter Jorden; fisk og krybdyr løber med panden imod, de forstår dog ikke den ting ovenfra: Menneskehedens tankefyldte, i alle sprog forkyndende og dog lydløse kundskabsslange på godt og ondt, den vidunderligste af havets vidundere, vor tids den store søslange.

* * *